

STORTINGET

Innst. 288 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:177 S (2021–2022)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Kari Elisabeth Kaski, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kathy Lie om rask og god integrering

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at ukrainske flyktninger og deres barn får tilgang til informasjon om sine rettigheter og muligheter i Norge i en tidlig fase i ankomsten, uavhengig av om de bor på mottak eller er innlosjert privat. Informasjonen må tilpasses barn i ulike aldre.
2. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for tidlig kartlegging av barn og familiers behov og utvikle en plan for psykososial støtte som begynner ved ankomst eller på akuttmottakene og fortsetter i kommunene etter bosetting. Det er særlig viktig at det utvikles et psykososialt tilbud til barna og familiene som bor privat og ikke innkvarteres på mottak.
3. Stortinget ber regjeringen innføre en uavhengig tilsynsordning for asylmottak.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at kriteriene for nedleggelse av asylmottak vektlegger kvalitet mer enn pris, slik at man beholder de kvalitativt beste mottakene når antallet beboere i asylmottak synker.
5. Stortinget ber regjeringen se på tiltak for å sikre at barn ikke må flyttes fra mottak til mottak mange ganger før de bosettes, og sikre at barns beste er et sentralt kriterium ved vurdering av nedleggelse av asylmottak.
6. Stortinget ber regjeringen gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse mens de venter på svar på søknaden, og sikre at skatteetaten og andre instanser ikke blir en propp i systemet.
7. Stortinget ber regjeringen styrke norskopplæring og kunnskap om rettigheter og plikter i arbeidslivet for alle flyktninger med kollektiv midlertidig beskyttelse, uavhengig av lengde på introduksjonsprogram.
8. Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at pengene følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.
9. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at kommunene oppretter samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner for å styrke det lokale integreringsarbeidet.
10. Stortinget ber regjeringen iverksette følgeforskning på de tiltakene som nå innføres for ukrainske flyktninger, for å vurdere om det er tiltak som også kan lette integreringsprosessen for andre asylsøkere og flyktninger som kommer til Norge.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 5. april 2022 til Justis- og beredkapsdepartementet ved statsråd Emilie Mehl og til Arbeids- og inkluderingsdepartementet ved statsråd Marte Mjøs Persen bedt om en vurdering av forslagene. Statsråd Mjøs Persens uttalelse følger av vedlagte brev av 20. april 2022, hvor det også fremkommer at statsråden svarer på vegne av alle berørte statsråder. Komiteen har også anmodet om og mottatt skriftlige innspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Sigbjørn Framnes og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, Tobias Drevland Lund, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til Representantforslag 177 S (2021–2022) om rask og god integrering av fordrevne fra Ukraina, fra representantene Grete Wold, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Kari Elisabeth Kaski, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kathy Lie.

Komiteen viser til at bakgrunnen for forslaget er den ekstraordinære flyktningssituasjonen i Europa som følge av Russlands angrepskrig i Ukraina. Mange millioner mennesker er drevet på flukt, både internt i Ukraina og over landegrensene. Regjeringen har bedt kommunene om å planlegge for å bosette 35 000 personer i 2022, men planlegger for at opptil 100 000 flyktninger kan ankomme Norge.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne har fremmet ti forslag i representantforslaget. Forslagene omhandler informasjon til flyktninger, kartlegging av behov, tilsyn og drift av asylmottak, midlertidig arbeidstillatelse, innhold i introduksjonsprogrammet, følgeforskning og samarbeid mellom kommunene og frivilligheten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at regjeringen den 11. mars 2022 iverksatte en ordning med midlertidig kollektiv beskyttelse for fordrevne fra Ukraina. Ordningen er effektiviserende for utlendingsforvaltningen ved at midlertidig kollektiv beskyttelse kan gis uten asylintervju og uten individuell behandling av asylsøknaden. Flertallet merker seg at statsråden i

sitt svarbrev av 20. april 2022 skriver at dette betyr at personer som omfattes av ordningen, derfor raskt kan få oppholdstillatelse og dermed også rett til å arbeide i Norge.

Flertallet mener i likhet med forslagsstillerne at det er viktig at det gis informasjon til fordrevne fra Ukraina om deres rettigheter etter ankomst til Norge. Flertallet viser til at Utlendingsdirektoratet (UDI), politiet og andre berørte myndigheter har etablert rutiner for å gi relevant og tilpasset informasjon etter ankomst til Norge, og at det også er gitt utfyllende informasjon på berørte myndigheters nettsider om bl.a. innreise, registrering, innkvartering og om rettigheter i Norge.

Flertallet stiller seg bak forslagsstillerens ønske om å sikre at flyktningene som nå ankommer Norge, får den helsehjelpen de trenger. Det viktigste det norske samfunnet kan gjøre for å ivareta de psykososiale behovene til de som nå kommer hit fra Ukraina, er å sørge for at de raskt inkluderes i lokalsamfunnene der de bosettes. Meningsfulle aktiviteter, skole og jobb er viktige faktorer for å avdempe de negative effektene av traumatiske opplevelser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, merker seg at regjeringen har foreslått å styrke de mest relevante kompetansesentrene med 8 mill. kroner i 2022, og at det opprettes en rammeavtale for psykososial beredskap for inntil 7 mill. kroner i 2022.

Dette flertallet viser til at innkvarteringsstilbudet til asylsøkere er et midlertidig botilbud frem til enten bosetting eller retur. Fordrevne fra Ukraina får tilbud om innkvartering i asylmottak frem til vedtaket om midlertidig kollektiv beskyttelse fattes, og skal deretter bosettes i en kommune. Målet er rask bosetting for de som får midlertidig kollektiv beskyttelse. Det er UDI som har det delegerte ansvaret for etablering, drift og nedleggelse av asylmottak. Barn er en prioritert gruppe for UDI, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i forbindelse med både etableringer og nedleggelse av asylmottak. Regjeringen har 8. april 2022 fremmet et lovforslag for Stortinget om etablering av en statlig tilsynsordning for omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, i Prop. 80 L (2021–2022).

Dette flertallet viser til den eksisterende ordningen for avtalt selvbosetting, som svarer til forslaget fra forslagsstillerne i punkt 8 som er omtalt i statsrådets svarbrev til komiteen. Flyktninger som finner bolig på egen hånd, kan i dag ha mulighet til avtalt selvbosetting.

Dette flertallet mener det er viktig at fordrevne fra Ukraina får mulighet til å lære språk. Regjeringen har i Prop. 78 S (2021–2022) foreslått å bevilge 50 mill. kroner til tidlig norskopplæring gjennom den eksisterende norskopplæringsordningen. Det er også foreslått å be-

vilge 15 mill. kroner til norsktrening og engelsktrening gjennom ordningen Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner.

Dette flertallet mener i likhet med forslagsstillerne at frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. Regjeringen har i Prop. 78 S (2021–2022) foreslått for Stortinget å styrke tilskudd til frivillige organisasjoner med 65 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at forslaget ble fremsatt i Stortinget den 31. mars 2022. Siden den tid har regjeringen fremmet både Prop. 78 S, 80 L og 107 L (2021–2022) til behandling i Stortinget. Alle de tre proposisjonene inneholder tiltak som skal ruste staten og kommunene for en økt tilstrømning av flyktninger i 2022. De fleste av forslagene i dette representantforslaget er dermed allerede igangsatt eller etter disse medlemmers syn ivaretatt gjennom bedre tiltak fra regjeringen.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at det er viktig at det gis god informasjon til fordrevne fra Ukraina så raskt som mulig etter at de har ankommet Norge. Disse medlemmer ser derfor positivt på at Utlendingsdirektoratet (UDI), politiet og andre berørte myndigheter har etablert rutiner for å gi relevant og tilpasset informasjon etter ankomst til Norge. I dag finnes det også informasjon både på engelsk, ukrainsk og russisk på hjemmesidene til flere av de statlige aktørene. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen fortsetter arbeidet med å bedre informasjonsrutinene overfor fordrevne fra Ukraina.

Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede har foreslått å styrke de mest relevante kompetansesentrene med 8 mill. kroner i 2022 for å sette helse- og omsorgstjenestene bedre i stand til å ivareta de psykososiale hjelpebehovene fordrevne ukrainerne har. I tillegg har regjeringen foreslått at det opprettes en rammeavtale for psykososial beredskap for inntil 7 mill. kroner i 2022 (Prop. 78 S (2021–2022)).

Videre merker disse medlemmer seg at forslagsstillerne foreslår en uavhengig tilsynsordning for asylmottak. Disse medlemmers syn er at enslige mindreårige som bor i asylmottak, er en særskilt sårbar gruppe, og at ressursinnsatsen til en statlig tilsynsordning med asylmottaksdriften bør rettes inn mot oppfølgingen av denne gruppen. Regjeringen har i Prop. 80 L (2021–2022) fremmet en tilsynsordning med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. UDI vil fortsatt ha tilsyn med mottaksdrift som et ledd i kontraktsoppfølging. Disse medlemmer mener regjeringens tiltak er godt begrunnet og bedre bruk av ressursene enn forslag nummer tre fra forslagsstillerne.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne mener staten bør vekte kvalitetshensyn mer enn pris i

vurderingen av nedleggelse av asylmottak. Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at kvalitetshensyn bør veie tungt i avgjørelsen om hvilke asylmottak som skal legges ned i en periode hvor man skal nedskalere mottakskapiteten. Samtidig er disse medlemmer enige med regjeringen i at det er naturlig at UDI først sier opp de aller dyreste avtalene, slik som akuttinnkvarteringsplasser i en nedskaleringsfase.

Forslagsstillerne vil ha tiltak for at barn ikke må flytte mellom mottak. Disse medlemmer er enige i at det er uheldig med mye flytting mellom mottak. Samtidig er det viktig å påpeke at fordrevne fra Ukraina får tilbud om innkvartering i asylmottak frem til vedtaket om midlertidig kollektiv beskyttelse fattes, og skal deretter bosettes i en kommune. Målet er rask bosetting for de som får midlertidig kollektiv beskyttelse. Disse medlemmer viser også til at statsråden i sitt svarbrev har presisert at UDI så langt som mulig skal ta hensyn til beboernes ønsker og behov, ikke minst når det gjelder barn.

Disse medlemmer merker seg at forslagsstillerne er bekymret for at fordrevne ukrainere ikke kommer seg ut i arbeid etter ankomst til Norge. Til dette vil disse medlemmer bemerke at ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse innebærer et unntak fra utgangspunktet om at asylsøknader skal vurderes individuelt, og åpner for å gi beskyttelse etter en gruppevurdering. Midlertidig kollektiv beskyttelse kan gis uten asylintervju og uten individuell behandling av asylsøknaden. Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev har presisert at vedtaksfettingen nå i stor grad er automatisert. Personer som omfattes av ordningen, kan derfor få oppholdstillatelse svært raskt. Tillatelsen gir rett til å arbeide.

Disse medlemmer ser videre positivt på at regjeringen allerede har foreslått å bevilge 50 mill. kroner til tidlig norskopplæring gjennom den eksisterende norskopplæringsordningen i Prop. 80 S (2021–2022). Det er også foreslått å bevilge 15 mill. kroner til frivillige som gjennomfører norsktrening og engelsktrening.

Disse medlemmer vil påpeke at forslagsstillerne i forslag nummer åtte har foreslått det som allerede er den eksisterende ordningen for avtalt selvbosetting. Flyktninger som finner bolig på egen hånd, kan ha mulighet til avtalt selvbosetting i dag. Dersom boligkontrakten godkjennes av kommunen, kan også kommunen og IMDi inngå avtale om bosetting med offentlig hjelp.

Disse medlemmer mener at frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. Mange kommuner har allerede samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner, og for de som ønsker det, er IMDi allerede i dag tilgjengelig for veiledning om hvordan en slik samarbeidsavtale kan innrettes. Disse medlem-

mer viser til at regjeringen har foreslått å styrke tilskudd til frivillige organisasjoner med 65 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev, hvor det fremgår at regjeringen vurderer behovet for forskning knyttet til situasjonen med økte flyktningeankomster fra Ukraina. Denne vurderingen inkluderer, men er ikke begrenset til følgeforskning slik forslaget er. Disse medlemmer har tillit til at regjeringen finner gode løsninger for følgeforskning dersom det skulle vise seg å være behov for dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er viktig å legge til rette for rask og god integrering av flyktninger fra Ukraina. Disse medlemmer mener rask tilgang til arbeid og aktivitet er sentralt for å lykkes med å gi flyktningene en så normal hverdag som mulig.

Disse medlemmer peker på at Høyre allerede i begynnelsen av mars tok til orde for innføring av et eget hurtigspor for å få ukrainske flyktninger raskt ut i jobb og tilbud om norskopplæring. Disse medlemmer viser videre til at Høyre tok til orde for å gjennomgå lover og forskrifter som måtte tilpasses en midlertidig krisesituasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet anser det som helt avgjørende at flyktningene blir grundig informert så tidlig som mulig om prosessene videre i Norge, og at denne informasjonen er tilpasset dem. Disse medlemmer ser også viktigheten av at gjennom deltakelse i frivillige organisasjoner kan nyankomne innvandrere i en kommune bli kjent med lokalsamfunnet og blant annet få anledning til å praktisere norsk og dermed integreres raskere gjennom frivillighetens viktige bidrag. Disse medlemmer støtter derfor representantforslagets punkter en og ni.

Disse medlemmer støtter derimot ikke representantforslagets nummer to til åtte og nummer ti. Det å være forberedt er fornuftig, men disse medlemmer ser ikke behov for å tvinge gjennom vedtak nå da det med eksisterende lovverk og praksis gis nødvendig helsehjelp til flyktninger som ankommer Norge, uavhengig av hvor de kommer fra. Selv om intensjonene i forslaget to er gode, mener disse medlemmer at det beste tiltak for flyktningene i et psykososialt perspektiv er å raskt inkluderes i lokalsamfunnene der de bosettes, slik at de kan få deltatt på meningsfulle aktiviteter, skole og jobb.

Disse medlemmer er enige i prinsippet om at det skal være anstendige og skikkelige forhold på asylmottakene våre. Dette ansvaret ligger hos UDI som bestiller, og disse medlemmer forventer at UDI følger opp avtalene de inngår om at mottakene faktisk leverer den kvaliteten og nivået på tjenesten som er kontraktsfestet. En egen tilsynsordning utover dette er ikke vanlig

praksis ved offentlige innkjøp, og disse medlemmer ser ingen grunn til en forskjellsbehandling her.

Det samme gjelder ansvaret for etablering, drift og nedleggelse av asylmottak, som også er delegert til UDI av Justis- og beredskapsdepartementet. Etablering av asylmottaksdrift er konkurranseutsatt. At mottaksdriften er konkurranseutsatt, antas å bidra til kostnadseffektivitet og nødvendig fleksibilitet i et system der kapasitetsbehovet kan svinge mye på kort tid. Samtidig skal innkvarteringstilbudet være forsvarlig både i forbindelse med etablering og nedleggelse av asylmottak.

Disse medlemmer understreker at i eksisterende lovverk og vedtak er barn en prioritert gruppe for UDI. Barn er dermed allerede hensyntatt så langt det lar seg gjøre hva angår innkvarteringstilbud, som er et midlertidig botilbud frem til enten bosetting eller retur. For det tilfellet at en beboer må flytte til et nytt asylmottak før bosettingen skjer, er disse medlemmer trygge på at det er etter grundige vurderinger og ikke ved tilfeldigheter.

Disse medlemmer ønsker i utgangspunktet at asylsøkere kommer raskest mulig ut i arbeid og på denne måten blir en del av samfunnet. Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse for fordrevne fra Ukraina har allerede åpnet opp for unntak fra hovedregelen om individuell behandling som gjør at flyktningene fra Ukraina får en så rask prosess som mulig sammenliknet med andre prosesser for andre flyktninger.

Disse medlemmer mener regjeringen må sørge for at ukrainere får mulighet til å jobbe så raskt som mulig. En mulighet er å se til den danske løsningen som sørger for at treghet i det offentlige systemet rundt registrering, bosetting etc. ikke er til hinder for at en kan arbeide.

Disse medlemmer ønsker prinsipielt at alle asylsøkere lærer seg norsk språk raskest mulig og derfra også kommer raskest mulig i arbeid. Grunnleggende kunnskap om plikter og rettigheter i arbeidslivet er viktig, men ikke en prioritet i denne usikre situasjonen. Disse medlemmer har tillit til at næringslivets parter videreformidler og informerer om rettigheter og plikter som følger det å være arbeidstaker, og mener at man derfor ikke trenger et eget vedtak på dette tidspunkt.

Disse medlemmer ser at selvbosetting av flyktninger generelt vil kunne skape betydelig press på kommuner og områder som allerede har en altfor høy innvandrerandel. Det vil også kunne skape problemer ved at kommuner som ikke har kapasitet til å ta imot, brått vil måtte ta imot allikevel. Derfor vil disse medlemmer ikke støtte forslaget, men vil samtidig vise til at ukrainske flyktninger har fått kollektiv beskyttelse, noe som gjør at denne gruppen i større grad bør kunne ordne bosetting selv.

Disse medlemmer ser at Arbeids- og inkluderingsdepartementet allerede nå gjør en vurdering av behovet for forskning knyttet til situasjonen med økte flyktningeankomster fra Ukraina. Følgeforskningen som forslagsstillerne viser til, vil kunne inngå i denne vurderingen, jf. departementets vurdering av forslaget, og dermed vil et slikt vedtak ikke være nødvendig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, registrerer at det har vært store forsinkelser med registrering, og dermed også med å innvilge midlertidig kollektiv beskyttelse for ukrainske flyktninger. Flertallet viser til at det er liten grunn til å betvile identiteten til mange av de ukrainske flyktningene som nå ankommer. Dette som følge av at mange har biometrisk pass. Flertallet mener derfor det bør finnes systemer som raskere sikrer arbeidstillatelse for flyktninger som søker midlertidig kollektiv beskyttelse, hvor det ikke er identitetstvil. Flertallet merker seg at Danmark har innført en ordning hvor det automatisk gis arbeidstillatelse ved registrering. Flertallet mener regjeringen må vurdere å innføre en tilsvarende ordning i Norge.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å automatisk innvilge arbeidstillatelse for registrerte ukrainske flyktninger hvor det ikke er identitetstvil, for eksempel ved at søkeren har biometrisk pass.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til at det i tiden fremover vil være behov for en stor innsats i hele asyl- og integreringskjeden, fra ankomst, mottak, bosetting og inkludering lokalt. Disse medlemmer viser til at kommuner, frivillige og ulike etater allerede har vist stor innsatsvilje til at Norge på en gode måte skal kunne ta imot flyktninger som kommer. Disse medlemmer viser likevel til at det er forbedringspunkter, og at myndighetene må lære av de utfordringene som oppstod ved forrige ankomst av et høyt antall flyktninger, i 2015–2016.

Disse medlemmer viser til at rundt 40 pst. av de som nå kommer som flyktninger til Norge, er barn. Mange av disse bor også privat, og ikke på asylmottak. Dette er ulikt fra tidligere ankomster av flyktninger og krever at både informasjon og kommunikasjon er tilpasset barn i ulike aldre, og at det sikres tidlig kartlegging og en plan for psykososial støtte, både for de på mottak og for de som bor privat.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser videre til at myndighetene gjorde seg noen erfaringer med rask oppbygging og

nedbygging av mottakskapasitet i 2015–2016. Kappløpet for å få nok mottaksplasser øker risikoen for at useriøse aktører ikke blir fanget opp, og UDIs kapasitet til å gjøre kontraktsoppfølging blir i en slik situasjonen mindre. Det synliggjør behovet for en uavhengig tilsynsordning. Det er positivt at disse argumentene nå har blitt hørt når det gjelder mottak for enslige mindreårige, jf. Prop. 80 L (2021–2022) som er til behandling, men disse medlemmer vil understreke at det også er sårbare flyktninger i alle ordinære asylmottak, og nå også en stor andel barn.

Disse medlemmer viser til at den raske nedbyggingen av asylmottak sist gjorde at barn måtte flytte svært mange ganger før de ble bosatt. Dette fører til mange oppbrudd fra skole og barnehage og kan være retraumatiserende. Disse medlemmer vil understreke at det ikke må gjøres samme feil denne gang, og ber regjeringen se på tiltak i et langsiktig perspektiv og planlegge for en nedbygging av mottakskapasitet som i langt større grad tar hensyn til barnets beste enn sist.

Disse medlemmer viser til viktigheten av at vi tar i bruk ressursene til de flyktningene som kommer, og at man jobber mot passivisering. Å få flyktninger som kan og vil jobbe, raskt i gang er positivt, og disse medlemmer mener flyktninger også i mange tilfeller kan bosette seg selv, uten å miste introduksjonsstøtten. Tall fra SSB viser at ukrainere som allerede var i Norge ved krigens utbrudd, bor i 308 av 356 kommuner i Norge. Mange av de som kommer nå, vil dermed ha nettverk, familie eller venner i store deler av Norge. Disse medlemmer viser til at man i et slikt system kan sette et tak på plasser for selvbosetting, eller for eksempel unnta bydel.

Disse medlemmer viser til at krigen i Ukraina og økningen i antall flyktninger til Norge har endret det politiske landskapet når det gjelder mottak og integrering. Det bør raskt iverksettes følgeforskning på de tiltakene man nå innfører for ukrainske flyktninger, for blant annet å se på fordeler og eventuelle utilsiktede konsekvenser, samt om dette er løsninger som også kan benyttes overfor andre asylsøkere og flyktninger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til forslaget om rask og god integrering av fordrevne fra Ukraina og vil uttrykke støtte til forslagene som legges frem. Disse medlemmer vil understreke at selv om forslaget i hovedsak dreier seg mest om flyktninger fra Ukraina, må det sikres at forslagene vil gjelde alle asylsøkere og flyktninger uavhengig av opphavsland.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle flyktninger og asylsøkere som ankommer riket, får tilgang til in-

formasjon om sine rettigheter og muligheter tidlig i ankomstfasen, og at denne informasjonen også tilpasses barn i ulike aldre.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres forslag i Dokument 8:147 S (2021–2022) om å få flyktninger raskt i arbeid og Dokument 8:152 S (2021–2022) om å hjelpe ukrainske flyktninger.

Dette medlem viser videre til regjeringens forslag til endringer i utlendingsloven i Prop. 80 L (2021–2022) om tilsyn ved asylmottakene, og vil komme tilbake til dette spørsmålet og spørsmål om kvalitet ved mottakene i forbindelse med behandlingen av proposisjonen.

Dette medlem viser til regjeringens forslag i Prop. 107 L (2021–2022) om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina, der regjeringen kommer med forslag knyttet til norskopplæring og introduksjonsprogram. Dette medlem vil komme tilbake til disse spørsmålene i forbindelse med behandlingen av proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg utarbeidet strategien «Hverdagsintegrering» for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet, der et av forslagene var å utvikle samarbeidsavtaler nasjonalt og lokalt for et mer strukturert og langsiktig samarbeid mellom staten og frivillige organisasjoner på integreringsfeltet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ukrainske flyktninger og deres barn får tilgang til informasjon om sine rettigheter og muligheter i Norge i en tidlig fase i ankomsten, uavhengig av om de bor på mottak eller er innlosjert privat. Informasjonen må tilpasses barn i ulike aldre.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for tidlig kartlegging av barn og familiers behov og utvikle en plan for psykososial støtte som begynner ved ankomst eller på akuttmottakene og fortsetter i kommunene etter bosetting. Det er særlig viktig at det utvikles et psykososialt tilbud til barna og familiene som bor privat og ikke innkvarteres på mottak.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en uavhengig tilsynsordning for asylmottak.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kriteriene for nedleggelse av asylmottak vektlegger kvalitet mer enn pris, slik at man beholder de kvalitativt beste mottakene når antallet beboere i asylmottak synker.»

«Stortinget ber regjeringen se på tiltak for å sikre at barn ikke må flyttes fra asylmottak til asylmottak mange ganger før de bosettes, og sikre at barns beste er et sentralt kriterium ved vurdering av nedleggelse av asylmottak.»

«Stortinget ber regjeringen gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse mens de venter på svar på søknaden, og sikre at Skatteetaten og andre instanser ikke blir en propp i systemet.»

«Stortinget ber regjeringen styrke norskopplæring og kunnskap om rettigheter og plikter i arbeidslivet for alle flyktninger med kollektiv midlertidig beskyttelse, uavhengig av lengde på introduksjonsprogram.»

«Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte flyktning som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at pengene følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at kommunene oppretter samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner for å styrke det lokale integreringsarbeidet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette følgeforskning på de tiltakene som nå innføres for ukrainske flyktninger, for å vurdere om det er tiltak som også kan lette integreringsprosessen for andre asylsøkere og flyktninger som kommer til Norge.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle flyktninger og asylsøkere som ankommer riket, får tilgang til informasjon om sine rettigheter og muligheter tidlig i ankomstfasen, og at denne informasjonen også tilpasses barn i ulike aldre.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for tidlig kartlegging av barn og familiers behov og utvikle en plan for psykososial støtte som begynner ved ankomst eller på akuttmottakene og fortsetter i kommunene etter bosetting. Det er særlig viktig at det utvikles et psykososialt tilbud til barna og familiene som bor privat og ikke innkvarteres på mottak.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen iverksette følgeforskning på de tiltakene som nå innføres for ukrainske flyktninger, for å vurdere om det er tiltak som også kan lette integreringsprosessen for andre asylsøkere og flyktninger som kommer til Norge.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen innføre en uavhengig tilsynsordning for asylmottak.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at kriteriene for nedleggelse av asylmottak vektlegger kvalitet mer enn pris, slik at man beholder de kvalitativt beste mottakene når antallet beboere i asylmottak synker.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen se på tiltak for å sikre at barn ikke må flyttes fra asylmottak til asylmottak mange ganger før de bosettes, og sikre at barns beste er et sentralt kriterium ved vurdering av nedleggelse av asylmottak.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse mens de venter på svar på søknaden, og sikre at Skatteetaten og andre instanser ikke blir en propp i systemet.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen styrke norskopplæring og kunnskap om rettigheter og plikter i arbeidslivet for

alle flyktninger med kollektiv midlertidig beskyttelse, uavhengig av lengde på introduksjonsprogram.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte flyktning som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at pengene følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding II og III fremmes av en samlet komité. Tilråding I fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen vurdere å automatisk innvilge arbeidstillatelse for registrerte ukrainske flyktninger hvor det ikke er identitetstvil, for eksempel ved at søkeren har biometrisk pass.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at ukrainske flyktninger og deres barn får tilgang til informasjon om sine rettigheter og muligheter i Norge i en tidlig fase i ankomsten, uavhengig av om de bor på mottak eller er innlosjert privat. Informasjonen må tilpasses barn i ulike aldre.

III

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at kommunene oppretter samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner for å styrke det lokale integreringsarbeidet.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 10. mai 2022

Lene Vågslid

leder

Heidi Greni

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1751-

20. april 2022

**Dokument 8:177 S (2021-2022) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Grete Wold, Marian Hussein, Torgeir Knag
Fylkesnes, Kari Elisabeth Kaski, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og
Kathy Lie**

Jeg viser til brev av 5. april 2022 der kommunal- og forvaltningskomiteen ber om min og justis- og beredskapsministerens vurdering av representantforslag 177 S (2021-2022) fra Grete Wold, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Kari Elisabeth Kaski, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kathy Lie om rask og god integrering av fordrevne fra Ukraina. I tillegg til Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, berører forslagene ansvarsområdet til Helse- og omsorgsdepartementet. Etter samordning departementene imellom svarer jeg på vegne av alle berørte statsråder. Forslagsstillerne ber om vår vurdering av ti forslag. Her følger våre vurderinger av forslagene.

1. Stortinget ber regjeringen sikre at ukrainske flyktninger og deres barn får tilgang til informasjon om sine rettigheter og muligheter i Norge i en tidlig fase i ankomsten, uavhengig av om de bor på mottak eller er innlosjert privat. Informasjonen må tilpasses barn i ulike aldre.

Regjeringen er enig med forlagsstillerne i at det er viktig at det gis informasjon til fordrevne fra Ukraina om deres rettigheter etter ankomst til Norge. Regjeringen viser til at Utlendingsdirektoratet (UDI), politiet og andre berørte myndigheter har etablert rutiner for å gi relevant og tilpasset informasjon etter ankomst til Norge, og at det også er gitt utfyllende informasjon på berørte myndigheters nettsider om bl.a. innreise, registrering, innkvartering og om rettigheter i Norge.

2. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for tidlig kartlegging av barn og familiers behov og utvikle en plan for psykososial støtte som begynner ved ankomst eller på akuttmottakene og fortsetter i kommunene etter bosetting. Det er særlig viktig at det utvikles et psykososialt tilbud til barna og familiene som bor privat og ikke innkvarteres på mottak.

Regjeringen tar helseutfordringene til de som nå ankommer fra Ukraina på alvor. Selv om det er en frisk populasjon, har mange ulike former for hjelpebehov. Felles for alle er at de har flyktet fra sine hjem. Det er i seg selv traumatisk. I tillegg har mange etterlatt familie og venner i usikre situasjoner i Ukraina, og flere vil ha opplevd krigshandlinger eller livstruende situasjoner under flukt. De som har behov for helsehjelp har rett til det, og skal selvsagt også få den hjelpen de trenger. For å sette helse- og omsorgstjenestene bedre i stand til å ivareta de psykososiale hjelpebehovene ukrainerne kan ha, har regjeringen foreslått å styrke de mest relevante kompetansesentrene med 8 mill. kroner i 2022. I tillegg har vi foreslått at det opprettes en rammeavtale for psykososial beredskap for inntil 7 mill. kroner i 2022.

Selv om dette er viktige tiltak, er det viktigste vi alle kan gjøre for å ivareta de psykososiale behovene til de som nå kommer hit fra Ukraina å sørge for at de raskt inkluderes i lokalsamfunnene der de bosettes. Vi vet at meningsfulle aktiviteter, skole og jobb er viktige faktorer for å avdempe de negative effektene av traumatiske opplevelser.

3. Stortinget ber regjeringen innføre en uavhengig tilsynsordning for asylmottak.

Forslagsstillerne foreslår at regjeringen bes innføre en uavhengig tilsynsordning for asylmottak. Forslaget er likelydende med Stortingets anmodningvedtak nr. 921 av 16. juni 2016, jf. Innst. 399 S (2015-2016). Jeg viser til at regjeringen 8. april 2022 fremmet et lovforslag for Stortinget om etablering av en statlig tilsynsordning for omsorgen med enslige mindreårige som bor i asylmottak (Prop. 80 L (2021-2022)). Regjeringens syn er at enslige mindreårige som bor i asylmottak, er en særskilt sårbar gruppe, og at ressursinnsatsen til en statlig tilsynsordning med asylmottaksdriften bør rettes inn mot oppfølgingen av denne gruppen.

Lovforslaget innebærer derfor en tilsynsordning med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, mens oppfølgingen av andre deler av asylmottaksdriften anses ivaretatt gjennom eksisterende tilsynsordninger med asylmottaksdriften og Utlendingsdirektoratets kontraktsoppfølging. Jeg viser for øvrig til redegjørelsen for forslaget i Prop. 80 L (2021-2022).

4. Stortinget ber regjeringen sørge for at kriteriene for nedleggelse av asylmottak vektlegger kvalitet mer enn pris, slik at man beholder de kvalitativt beste mottakene når antallet beboere i asylmottak synker.

Justis- og beredskapsdepartementet har delegert ansvaret for etablering, drift og nedleggelse av asylmottak til UDI. Etablering av asylmottaksdrift er konkurranseutsatt. At mottaksdriften er konkurranseutsatt antas å bidra til kostnadseffektivitet og nødvendig

fleksibilitet i et system der kapasitetsbehovet kan svinge mye på kort tid. Det er viktig å ha et fleksibelt mottakssystem for å håndtere svingninger i antallet asylankomster. Samtidig skal innkvarteringstilbudet være forsvarlig. UDI skal tilby alle asylsøkere et forsvarlig innkvarteringstilbud, både i forbindelse med etablering og nedleggelse av asylmottak.

I tidligere situasjoner hvor mottakskapasiteten har blitt kraftig nedskalert, slik som i tiden etter 2015, er det naturlig at UDI først sier opp de aller dyreste avtalene, slik som akuttinnkvarteringsplasser. Dette vil også gjelde i fremtidige situasjoner. Dersom vi i en situasjon hvor de gjenværende avtalene er relativt like prismessig, vil normalt UDI beholde de mottakene med best kvalitet. Samtidig må en rekke andre hensyn også tas, slik som beredskapsevne, nærhet til spesialisthelsetjeneste, mottakslogistikk, behov for spesialiserte plasser, etc. Disse ulike hensynene vil UDI være best til å avveie i den løpende dimensjoneringen av mottaksporteføljen, hvor behovet stadig er i endring.

5. Stortinget ber regjeringen se på tiltak for å sikre at barn ikke må flyttes fra mottak til mottak mange ganger før de bosettes, og sikre at barns beste er et sentralt kriterium ved vurdering av nedleggelse av asylmottak.

Innkvarteringstilbudet til asylsøkere er et midlertidig botilbud frem til enten bosetting eller retur. Fordrevne fra Ukraina får tilbud om innkvartering i asylmottak frem til vedtaket om midlertidig kollektiv beskyttelse fattes, og skal deretter bosettes i en kommune. Målet er rask bosetting for de som får midlertidig kollektiv beskyttelse.

For det tilfellet at en beboer må flytte til et nytt asylmottak før bosettingen skjer, skal UDI så langt som mulig ta hensyn til beboernes ønsker og behov, ikke minst når det gjelder barn. Barn er en prioritert gruppe for UDI, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i forbindelse med både etableringer og nedleggelse av asylmottak. Samtidig kan det ikke garanteres at ingen mottaksbeboere må flytte i situasjoner mottakskapasiteten skal skaleres ned. Dette gjelder også barn.

6. Stortinget ber regjeringen gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse mens de venter på svar på søknaden, og sikre at skatteetaten og andre instanser ikke blir en propp i systemet.

Regjeringen iverksatte 11. mars d.å. en ordning med midlertidig kollektiv beskyttelse for fordrevne fra Ukraina, se utlendingsloven § 34 og utlendingsforskriften § 7-5 a. Ordningen innebærer et unntak fra utgangspunktet om at asylsøknader skal vurderes individuelt og åpner for å gi beskyttelse etter en gruppevurdering. Den er effektiviserende for utlendingsforvaltningen, ved at midlertidig kollektiv beskyttelse kan gis uten asylintervju og uten individuell behandling av asylsøknaden. Vedtaksfattingen er i stor grad automatisert. Personer som omfattes av ordningen kan derfor få oppholdstillatelse svært raskt. Tillatelsen gir rett til å arbeide.

For å kunne få rett til å arbeide inntil søknaden er avgjort, kreves det blant annet at det er gjennomført asylintervju av søkeren, se utlendingsloven § 94. Dette vilkåret vil ikke være

oppfylt i saker som behandles etter ordningen om midlertidig kollektiv beskyttelse, jf. over. Da selve spørsmålet om beskyttelse behandles i et hurtigspor, og kollektiv beskyttelse gir rett til å arbeide, kan jeg ikke se at det er behov for å innføre særskilte ordninger knyttet til midlertidig arbeidstillatelse for denne gruppen.

7. Stortinget ber regjeringen styrke norskopplæring og kunnskap om rettigheter og plikter i arbeidslivet for alle flyktninger med kollektiv midlertidig beskyttelse, uavhengig av lengde på introduksjonsprogram.

Det er viktig at fordrevne fra Ukraina får mulighet til å lære språk. I Prop. 78 S (2021–2022) er det foreslått å bevilge 50 millioner kroner til tidlig norskopplæring gjennom den eksisterende norskopplæringsordningen. Det er også foreslått å bevilge 15 millioner kroner til norsktrening og engelsktrening. I forslag til midlertidig endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina med rett til midlertidig beskyttelse, foreslår Arbeids- og inkluderingsdepartementet to alternative forslag til språktilbud for fordrevne fra Ukraina (jf. høringsnotat 8.3.55.4.22): (1) Mulighet for et fleksibelt språktilbud utenfor lovfestede ordninger og at rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for personer som har fått opphold etter utlendingsloven § 34 inntre 12 måneder etter tidspunktet for bosetting og (2) personer som har fått opphold etter utlendingsloven § 34 har rett, men ikke plikt til opplæring i norsk og retten gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet.

AID har gitt Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Arbeids- og velferdsdirektoratet (Avdir) i oppdrag å bl.a. veilede om bruken av et fleksibelt hurtigspor tilpasset de med midlertidig kollektiv beskyttelse. Opplæring i krav og forventninger i arbeidslivet, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen skal være tema i veilederen.

8. Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at pengene følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.

Jeg viser til den eksisterende ordningen for avtalt selvbosetting, som svarer til forslaget fra forslagsstillerne. Flyktninger som finner bolig på egenhånd, kan ha mulighet til avtalt selvbosetting. Dersom boligkontrakten godkjennes av kommunen, kan kommunen og IMDi inngå avtale om bosetting med offentlig hjelp.

Ved avtalt selvbosetting får flyktingene rett til introduksjonsprogram og introduksjonsstønad, og kommunen mottar integreringstilskudd. Det er opp til hver enkelt kommune om de tillater ordningen. Arbeids- og inkluderingsdepartementet oppfordrer kommunene til å legge til rette for avtalt selvbosetting.

9. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at kommunene oppretter samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner for å styrke det lokale integreringsarbeidet.

Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. Regjeringen vil styrke de frivillige organisasjonenes rolle i dette arbeidet, og har derfor foreslått for Stortinget å styrke tilskudd til frivillige organisasjoner med 65 mill. kroner (Prp. 78 S (2021-2022)). Gjennom deltakelse i en frivillig organisasjon kan nyankomne innvandrere i en kommune bli kjent med lokalsamfunnet og blant annet få anledning til å praktisere norsk. Frivillige organisasjoner bistår også med viktige tiltak i lokalsamfunnet, for å ta imot og integrere flyktninger og innvandrere.

Et godt samarbeid mellom kommunene og de frivillige organisasjonene styrker det lokale integreringsarbeidet. Aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner kan være et godt supplement til introduksjonsprogrammet i kommunene. Eksempler er leksehjelp, språkkafé, kvinne- og manngrupper, flyktingguide og øving på norsk språk i kombinasjon med hverdagslige aktiviteter som håndverk, turgrupper eller liknende. Vi vet at mange kommuner allerede har samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner. IMDi veileder kommunene om hvordan kommuner og frivillige organisasjoner kan samarbeide for å øke innvandrernes deltakelse i lokalsamfunnet.

10. Stortinget ber regjeringen iverksette følgeforskning på de tiltakene som nå innføres for ukrainske flyktninger, for å vurdere om det er tiltak som også kan lette integreringsprosessen for andre asylsøkere og flyktninger som kommer til Norge.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet gjør nå en vurdering av behov for forskning knyttet til situasjonen med økte flyktningeankomster fra Ukraina. Følgeforskningen som forslagsstillerne viser til, vil kunne inngå i denne vurderingen. Når vi vurderer behov for følgeforskning, vil vi også se på bredden i forsknings- og kunnskapsbehovet knyttet til situasjonen. AID og JD vil vurdere dette sammen, også med innspill fra andre berørte fagdepartementer.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen